

یادنامهٔ همایون صنعتی زاده

سیری در زندگی و آثار همایون صنعتی زاده

به کوشش:

علی دهباشی

کتاب‌آمه

تهران - ۱۳۹۷

سرشناسه	دهباشی، علی، ۱۳۳۷ -
عنوان و نام پدید آور	یادنامه همایون صنعتی زاده: سیری در زندگی و آثار همایون صنعتی زاده / به کوشش علی دهباشی.
مشخصات نشر	تهران: کتاب آمه، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	۴۸۶ ص:؛ مصور؛ ۱۴/۵ × ۲۱/۵ س.م.
شابک	978-600-7033-50-0
وضعیت فهرست نویسی	فیبا
موضوع	صنعتی زاده، همایون، ۱۳۰۴-۱۳۸۸.
موضوع	مترجمان ایرانی - قرن ۱۴
موضوع	Translators, Iranian - 20th century*
موضوع	مترجمان ایرانی - قرن ۱۴ - سرگذشتهامه و کتابشناسی
موضوع	Translators, Iranian - 20th century - Bio - Bibliography*
رده بندی کنگره	۱۳۹۶ ۲۸۵۹ ف / ۲۰۳ CT
رده بندی دیویی	۹۲۰/۰۲:
شماره کتابشناسی ملی	۶۹۱۵۴۹۲:

کتاب آمه

یادنامه همایون صنعتی زاده

سیری در زندگی و آثار همایون صنعتی زاده

به کوشش: علی دهباشی

نسخه پرداز: تارا یکرنگیان

طراح جلد: امیرمحمد قاسمی زاده

حروف چینی: شبستری

چاپ دوم: تابستان ۱۳۹۷

شمارگان: ۱,۰۰۰ نسخه

قیمت: ۵۰,۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۰۳-۳۵۰-۰

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: شرکت چاپ و نشر بازرگانی

تمامی حقوق چاپ و نشر این اثر متعلق به نشر «کتاب آمه» و محفوظ است.

نشانی: بلوار کشاورز، تقاطع کارگر، پلاک ۳۰۸

تلفن: ۶۶۹۳۹۲۲۵ فاکس: ۶۶۹۰۵۱۰۱

فهرست

۹	مقدمه
۱۳	بخش اول: مقاله‌ها
۱۵	همایون - تک (ابراهیم گلستان)
۴۳	خدمات فرهنگی صنعتی زاده (احسان بارشاطر)
۴۵	مرگ چنین خواجه نه پایان اوست (ابراهیم مکتلا)
۴۸	تا جایی که «بیل خور» دارد «پاییل کن» (محمد ابراهیم باستانی پاریزی)
۷۹	جور دیگر می‌دید (سیروس علی‌نژاد)
۸۶	مقصدش پیداست (مسعود بهنود)
۹۰	ادای حق صحبت (محمد جواد حجتی کرمانی)
۹۳	نماد یک کارآفرین واقعی (هرمز همایون‌پور)
۱۰۱	شمع معطر (زهرادولت آبادی)
۱۰۵	یگانه مرد مبارز پیر میدان کشمکش زندگی (منوچهر ستوده)
۱۰۷	بالاخره من هم فیلم صنعتی ساختم (مجتبی میرتهماسب)
۱۰۹	سرنوشت در رامی کوید (پرویز کلاتتری)

- ۱۱۶ ..... راه گلی محمدی (مایکل گریفین، ترجمه لیلاکافی)
- ۱۲۵ ..... یکی مهتری بود گردن فراز (مهدخت صنعتی زاده)
- ۱۲۹ ..... مرد کار، مرد اثرگذار و پُرخروش، خاموش شد (رضا یکرنگیان)
- ۱۴۳ ..... خاطراتی از همایون صنعتی زاده (مجید روشنگر)
- همایون صنعتی زاده مردی که در رساندن کتاب به میان
- ۱۴۶ ..... مردم نقشی اساسی بازی کرد (لیلی ایمن)
- ۱۴۹ ..... نگاهی کوتاه به چند پی نوشته و کتیبه از میان رودان (شیرین صنعتی)
- ۱۵۷ ..... گلی با عطر عشق (بتول ایزدپناه)
- ۱۶۷ ..... مردی از سرزمین کرمان (هما روحی)
- ۱۷۲ ..... به یاد شادروان شهین صنعتی زاده (توران شهریاری [بهرامی])
- ۱۷۴ ..... در سوگ شادروان همایون صنعتی زاده (توران شهریاری [بهرامی])

بخش دوم: مصاحبه‌ها

- ۱۷۷ ..... کار در فرانکلین / گفتگوی سیروس علی نژاد با نجف دریابندری
- ۱۷۹ ..... چاپخانه افست چگونه درست شد؟ / گفتگوی محمد حسین دیزجی با همایون صنعتی زاده
- ۱۹۰ ..... زمان مهلت نداد (تورج دریایی)
- ۲۱۸ ..... بخش سوم: دل‌نوشته‌های همایون صنعتی زاده

- ۲۲۱ ..... دشواری راه زندگی
- ۲۲۳ ..... زندگی
- ۲۲۶ ..... بخش چهارم: شب همایون صنعتی زاده (از شب‌های بخارا)

- ۲۳۹ ..... گزارش شب همایون صنعتی زاده (زهراناطقیان)
- ۲۴۱ ..... خاطراتی از همکاری با مؤسسه فرانکلین (سیروس پرهام)
- ۲۴۴ ..... نابغه (سیروس علی نژاد)
- ۲۴۸ ..... بخش سوم: دل‌نوشته‌های همایون صنعتی زاده

- ۲۵۴ ..... با میراث او چه کرده‌ایم؟ (محمود آموزگار)
- ۲۶۳ ..... آن جوری که کرک شده بود (ابراهیم گلستان)
- ۲۶۹ ..... شاعری نه با کلمات (منوچهر انور)
- ۲۷۲ ..... برو یک مدیر خوب بیاور، کارت راه می‌افتد (میلاد عظیمی)
- ۲۹۴ ..... وقت ندارم به پشت سرم نگاه کنم (مجتبی میرتهماسب)
- ۲۹۷ ..... بخش پنجم: نامه‌های همایون صنعتی‌زاده به ایرج افشار
- ۴۴۱ ..... چند نکته (پرویز اذکایی)
- ۴۵۱ ..... بخش ششم: کتاب‌شناسی همایون صنعتی‌زاده
- ۴۵۹ ..... بخش هفتم: عکس‌ها

مقاله

همایون صنعتی زاده برای من، که در سنین اولیه جوانی با او آشنا شدم، همواره یک «راز» بود. هیچ‌گاه خود را رازآمیز نشان نمی‌داد، اما شخصیت عجیب و گاه و بیگاه پیچیده و رفتار نامتعارفش و اینکه هیچ‌کس نبود برای من کشش عجیبی داشت. کنجکاوی‌هایم درباره گذشته‌اش و بخصوص در پی پاسخ این سؤال بودن که «چگونه همایون صنعتی زاده، همایون صنعتی زاده شد؟» همواره برایم کشتی به سویش ایجاد می‌کرد و بعدها پی بردم که فقط من نبودم که جذب آهن ربای وجودش شده بودم...

هرچه من به طرف او می‌رفتم، او پرهیز می‌کرد. حدّ نگاه می‌داشت و گاهی تصور می‌کردم که از من خوشش نمی‌آید. اما یک تلفن احوالپرسی او از من در بیمارستان، اشک شوق برایم به ارمغان می‌آورد و مهر و شیفتگی‌ام نسبت به او فزونی می‌یافت. شاید چند سال گذشت که اجازه داد به حریمش وارد شوم — یعنی من تصور می‌کردم که وارد شدم —. بعدها فهمیدم قضیه به این سادگی‌ها نیست. همین قدر می‌دانم به کار ما در مجله‌های کلک و بخارا اعتقاد داشت. اما تعریف نمی‌کرد. شاید تصور می‌کرد خراب، یا پررو (!) می‌شویم و یا اینکه از خط خارج می‌شویم.

در هر حال آنقدر نزدیک شدیم که گاهی از گذشته‌ها می‌گفت و یک آن به خود می‌آمد و می‌گفت: «پاشو برو به کارت برس. این حرف‌ها به درد تو نمی‌خورد!»

باری، ما شدیم ناشر سروده‌ها و مقالاتش، بعد از مجله آینده تا پایان عمر، خاطرات بسیاری از او و مراوداتی که در طی سال‌ها داشتیم گرد هم آوردم که جایش در این مقدمه نیست.

به اعتقاد من سه حادثه در زندگی همایون صنعتی زاده نقطه عطف بود:

حادثه اول دعوا با پدرش در نوجوانی و سرپا ایستاده به قیمت کار در بازار و موفقیتی که پدر را به آنجا رساند که «بیا با هم شریک شویم».

حادثه دوم که مسیر زندگی صنعتی زاده را تا پایان عمر تغییر داد، آشنایی او با عبدالصمد کامبخش بود. ابراهیم گلستان تنها کسی است که به این آشنایی و اهمیتش در زندگی صنعتی زاده اشاره کرده است. تأثیری که کامبخش در او گذاشت - البته حزب توده هم بود - از همایون صنعتی زاده یک عضو مخفی ساخت که تا پایان عمرش ادامه یافت. همایون صنعتی زاده از آرمان‌های آن دوره حزب توده تفکرات استالینی را نگرفت. دفاع از شوروی را نگرفت. بلکه عدالت خواهی و دفاع از طبقه زحمتکش در او درونی شد. به همین مناسبت تا پایان عمر اعتقاداتی شاید سوسیالیستی به شکل بومی و درونی خودش داشت. همایون صنعتی زاده ایدئولوژی را با خود از حزب توده همراه نیاورد. او وفادار به آرمان عدالت خواهی به سبک خودش باقی ماند. در هر کاری که دست زد با ظرافت غیر قابل عیان و به صورت نامحسوس آموزه‌های عدالت خواهانه‌اش را پی می‌گرفت.

حادثه سوم دوران زندگی او در سال‌های پس از انقلاب است که نمی‌دانیم بر او چه گذشت. هنگامی که آزاد شد به سرعت خاصی به پروژه‌های خود پرداخت. حجم کارهای همایون صنعتی زاده پس از آزادی تا خاموشی‌اش حیرت‌انگیز است. انگار می‌دانست که فرصت اندک است و روزگار سختگیر. این بار نیز نقطه اوج کار او ایجاد کار و تربیت بیش از پانصد نفر در محروم‌ترین نقاط کرمان در بلندی‌های لاله زار بود. آنجا که کشت تریاک می‌کردند و حالا از آن جلوگیری

شده بود و عده کثیری بیکار و نیازمند. و صنعتی زاده همچون فرشته نجات بر آنان نازل شد.

آنچه باید درباره وجوه گوناگون همایون صنعتی زاده گفته شود در مقالات این کتاب گفته شده و این آغاز راهی است برای شناخت او.

در اینجا باید از دوست ارجمندم آقای رضا یکرنگیان تشکر کنم که صبورانه کتاب را از جهات گوناگون از نظر گذراند و پیراسته اش کرد. همچنین آقای محمود آموزگار که همواره درباره همایون صنعتی زاده گفت و نوشت و سرانجام با علاقه مندی خاصی این کتاب را برای انتشار پذیرفت.

علی دهباشی

تهران: پانزدهم مرداد ۱۳۹۶